

UJ KELELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Herzl Tivadar

A szabadsághóst fojtogató idők egymásba-tömörülő pillanatai dobják ki magukból. A prófétát a meredeken alázható nép sikoltása hívja. Herzl Tivadar? Az idő, amelyben élt sem a nagy elayomas, sem a nagy bűnbocsás, de csendes tespedés ideje: lassu csuszás az enyhe meredeken. Sokszoros csoda, hogy ilyen időben dobódott a horizonra, sokszoros csoda, hogy üstököszerűen, akár a szabadságharcos Bar Kochba, aki szikrázva szökken fel Jákóbból és prófétaszertien, akár Amosz, aki fékevesztett bűnök perceiben pásztori idillek mellől hivatott hirdetni. A próféta álmodja a jövőt, a hős cselekszi. Herzl Tivadar álmodta és cselekedte. Hős-próféta volt vagy tán inkább próféta hős, mert a próféta izzó álomlátása és a hős izó tevékenysége öbenne eggyévált. Egészen különös, a végzet nagy misztériumai közül való, hogy a kétezeréve álmodó nép nagy álmát ő álmodta végig, ő hozta ki a rejtett tudattalából és adott neki életet. Egészen különös, hiszen az álom maga tunya, az álomlátó passzív és Herzl egy pillanattig sem beverve nézte a délibábót, a fantaszták és a fanatikusok hitével indult elébe és megközelítette. A végy, amelyet pedig még alig ismerhetett s amely sokmillió zsidó lelkében álmodott, a dolgozó milliók energiáit dobta az izmaiba; ő kezdte s később, hogy mellészegődött a maroknyi zsidó s hogy a halála után kezdett leleghszállni, kezdett a földreereszkedni és megszilárdulni kelet reszkető fatamorganája, ez a végy hozta meg, amely először az ő nagy szívében vált hajjóróvé.

A kor, amelyhez szólt, a csendes polgári emésztés, a poshadás, az elkallódás ideje volt: a szétszórt nép még inkább szétszóródott. Senkise látta, hogy a fa gyökerében titkos tragédiák öröknek, senkise látta, hogy egy nagyszerű nép mennyi veszendőbe, senkise látta, hogy a holnap zenitjére torz árnyékkal kerül fel a zsidók nagy problémája: lenni vagy nem lenni. Herzl Tivadar látta. Az indíték gyenge lett volna más idők prófétáinak vagy szabadsághóseinek. Mik voltak Herzl nagy zsidó-álményei? Gyerekkorában a tiszaeszlári vérvád, férfikora elején a Dreyfus pör. Amott Tiszaeszláron a keleti tőmgek egy görnyedt, összetöprökdött figurája, a francia metropólisban pedig a nyugati felvilágosodott zsidó egy délcég egyenruhás példánya: s a két alak körül egyképen felőrvénylő a népek gyűlölködő szenvedélye. Mik ezek az események a későbbi korok orosz pogromjaival szemben! Mik ezek a háboru tömeges zsidógyilkolásaival szemben! Mik a lengyel magyar pokol, a volhyniai borzalom, az ukránai zsidóüldözés inkvizícióhoz képest! De Herzl nagysága épen abban van, hogy ő Tiszaeszlárból és Párisból megérezte előjövendő idők halálos borzalmait, véresen borzalmas problémáit, amelyek még mainap sem zárták le a pusztító történelem fejezetét s amelyekre ugyanugy nincs más megoldás, csak a zsidósághoz való visszatérés, mint ahogy nincs a csendes pusztulásra, amely vértelen halálal dobja bele a zsidót az enyészetbe. Csak az ő álomlátó nagy fantáziája tudott hiát építeni Páris és Tiszaeszlár között, csak ő tudta meglátni, hogy a probléma azonos akár a törökény eszlári sakterről, akár a dalia francia kapitányról van szó: a népek őrvénylő gyűlöletében egy sem tud megállni; egyaránt talpra kell tehát állítani a görnyedőt, aki kelet peritériáin várja a messiási idöket, és az elrugaszkodót, aki galáns mozdulattal akar belekeveredni a nyugati előkelők társaságába.

Nagy álmái voltak, nagy terve: amit megálmodott, kész tervvé vált benne, ami terve volt, megírta tüstént könyvben. Így született a Judenstaat és így az Akkouland. Ha csak álmodó, tervező lett volna, ha csak író, kiélte volna vágyait, mihelyt papírra vetette őket. De Herzl munkája, élete, csak itt kezdődött. Szinte magamagának rajzolta le terveit, szinte megleste és megrögzítette a délibábót, hogy legyen végre irány és legyen végre cél. És elindult. És utánamentek kezdetben a maroknyiak, később ezernyiezen, majd az egész zsidóság első hidászai. Kevés idő adatott neki munkára: alig nyolc év. De közben egyre inkább testtévált a látomása. Már ottállott, miként Mózes a Hóreb hegyén és látta, ahogy emelkednek a falvak s ahogy épül az ország, már társai között ki is szemlélhette az új Jósuát, aki az

ígért földre elviszi a népet, amelynek ő kétezer év óta első prófétája volt. De csak látta a célt, elérni nem tudta. Örök végzete ez nagy kezdőknek. Kevés idő adatott neki a munkára, de óriás szíve volt. Nyolc év alatt annyit dolgozott a népért, mint amennyit a nép husz évszázad alatt álmodott. Emberi szív ilyet nem bírhat sokáig. Most tizenhét éve, a lángoló tammuznak egy forró és fojtogató napján utolsót lángolt ez a szív, fellobogott a magas egekig és felírta önmagát a csillagokra, a szelid és hatalmas Tejutra, amely nyugatról keletre hőmpölyög. S a nép, amely már-már aláhullott s amelynek ő mint atya a gyermekének, megfogta csuklóját, megáll minden idők útjain, felnéz rá, szívében hálával és megnehalkuló szeretettel.

Kaczér Illés

Herzl megjövendölte a magyarországi antiszemizmust

Ismeretlen levele dr. Rónai balázsfalvi ügyvédhez

Minden igazi emberi nagyságban van valami prófétaszertü. A nagy egyéniség ösztönösen megsejti a jövőt s ha homályosan és szétfosló körvonalakban is, előre látja a bekövetkező eseményeket. Mert minden igazi nagyság megelőzi korát. Herlakiról almondható, hogy világos szemmel és megrendítő jövőbelátással eszmélt rá egy nép sorsára, Herzl Tivadarról mindenesetre. Élete egyike a legcsodálatosabb emberi pályafutásoknak, amely csak a kiválasztottaknak osztályrésze. Életében kevesen értették meg és nagysága csak az idők messzeségében bontakozik ki igazi méreteiben. Eszméit, melyeket hirdetett, csak későbbi idők felismerései után válnak mások számára is igazságokká. Ha írásait, de különösen egyes kijelentéseit olvassa az ember, nemcsak egyszerűségében és sokszor elragadó páthosságában, csodálkozva kell megállapítania, hogy Herzl bizonyos eseményeket milyen megdöb-bentő pontossággal látott meg előre. Beszédei és elszórt kijelentései valóban úgy tűnnek fel ma előttünk, mint prófétai megnyilatkozások. Mult évben került nyilvánosságra Herzl egy ismeretlen levele, amelyben megállapítja, hogy a zsidó Palesztina felépítésének iniciatívája Angliából kell, hogy kiinduljon. Akkor írta Herzl ezt a levelet, amikor még az egész cionista közvélemény a török kormányban látta a Palesztina kérdés kulcsát és Herzl Tivadar a szultánnal való tárgyalásaira készült. Herzl világosan látta, hogy az angol politikának legtermészetesebb szükséglete ez, mert az India felé vezető út — ha légvonalban is — Palesztinán keresztül visz. Az angol politikusok csak kusz évvel később ismerték fel ezt az igazságot. Herzl tisztában volt vele, hogy nagy gondolatát ő nem valósíthatja meg, mert korán jött és „előbb világozágnak kell lennie a kopo nyákban” s csak azután válik mindenki számára hozzáférhetővé a gondolat. De már az első bazeli kongresszuson megnyugtatta a türelmetlenkedőket: „Egy nép várhat, mert tovább él, mint az emberek és a kormányok.” Herzl prófétai jövőbelátásának egy újabb szenzációs dokumentuma jutott el az „Uj Kelet” szerkesztőségéhez. Egy eddig ismeretlen levél, amelyet Herzl az első magyarországi cionistához, dr. Rónai Zoltán balázsfalvi ügyvédhez intézett 1897-ben.

Herzlinek, bár Budapestén született és tanulmányait is ott kezdte, kevés vonatkozása volt a magyarországi zsidósággal. A régi magyar zsidóságban csak nagyon halk viszhangra talált a cionizmus. Tul mélyen hatolt az asszimiláció narkotikuma a népbe, semhogy rea-

gálni tudott volna Herzl riadójárta. Herzl nagy fájdalommal figyelte a magyar zsidóság magaeltagadó politikáját és már akkor, huszönot évvel ezelött megérezte, hogy az a nyugalom, amelyben ez a zsidóság él, nem a béke nyugalma, hanem a viharvárás nyugtalanító csöndje. Herzl már akkor látta, amire millió magyar zsidó közül senki sem gondolt, hogy Magyarországon nemsokára heves antiszemita kirobbanásokra kerül a sor. Jövendölése alig huszönot év után borzalmas valósággá lett.

A dr. Rónaihoz intézett levél — melyet Herzl németül írt — szószertint fordításban itt következik:

Die Welt

Redaction und Administration
Wien.

II. Rembrandstrasse 11. Wien, den 30. Juni 1897.

Igen tisztelt Doktor Ur!

Nagy elfoglaltságom miatt csak ma olvashattam el beküldött cikkét. Pulszkyról és Wahrmanról írott remiszscenciái nagyon érdekelték és alkalomadtán használni is fogom őket. Mindenesetre én is bizonyos irtó-zást érzek, miként önnél tapasztalom, ha a magyarországi zsidóság nyugtalanító nyugalmába kell bevilágítanunk.

Az én meggyőződésem szerint Magyarországon nemsokára heves antiszemita kirobbanásokra kerül a sor. De én semmi körülmények között sem járulnék hozzá, hogy ezeket a kirobbanásokat stietessük, jöllehet a cionizmus jelentékeny megerősödése várható a magyarországi antiszemizmustól.

Nagyon örvendeni fogok, ha minél gyakrabban keresi fel lapunkat magyarországi tudósításokkal, amelyekben természetesen a közhangulatot is kidomborítja. A legbeszédebb bizonyítékok a tények. Igen kérem, helyezzen súlyt tudósításában azokra a tényekre, amelyek a cionizmus helyességét a magyarországi zsidóságra nézve is beigazolják.

Nagyon örvendenék, ha eljönne a kongresszusra.

Cionüdvözetlel híve

Herzl Tivadar.

A prófeciának azonban nemcsak első része lett valósággá. Beteljesült a másik jövendölés is, hogy a magyarországi atiszemizmus meg fogja erősíteni a cionista gondolatot. Herzl nem ezen az áron akarta a magyar zsidóságot bekapcsolni a mozgalomba. Herzl, bár tudta, hogy az antiszemizmus a leghatásosabb eszköz a zsidó önértet felébresztésére,

mégis irtózára toltta el magától még a gondolatát is a kívánságnak, hogy ezt a kirobbanást siettesse. De ismerte a zsidó sors belső dinamikáját és világosan látta, hogy az elalélt magyar zsidóságot már csak a progromok kiállása képes felrázni. Amit előre meglátott, bekövetkezett. A Magyarországtól elszakadt részek zsidósága már teljesen magába szivta Herzl gondolatát és Magyarországon is megindult a zsidó élet forradalmi átalakulása. A magyarországi cionisták múlt héten megtartott kongresszusán például megjelent tiszastilyi Polnay Jenő is, az asszimilációnak egyik logfanatikussabb harcosa és olyan kijelentéseket tett, amelyek beszédesen bizonyítják, hogy a nemzeti megújulás gondolata áthatotta már a magyar zsidóságot is. Polnay beszédében többek között ezt mondta:

— Ma csak egy nagy kérdésünk van, csak egyetlen nagy feladat áll előttünk, amelyben az egész világ minden zsidóságának egyesülnie kell: azt a sorsüldözött, hazátlan, vagyonatlan, megkergetett, megkínzott zsidóságot valahová elhelyezni, ahol nyugodtan lehajthatja a fejét azzal az érzéssel, hogy innen engem emberi gyűlölködés, emberi rosszindulat elkergetni többé nem tud! (Hosszantartó lelkes taps és éljenzés.) Ez az egyetlen kérdés, tisztelt barátaim, amelynek megoldásában úgy hiszem, összefog az egész világ zsidósága!

Herzl profeciója beteljesedett.

— **Tudnivalók a XII-ik világkongresszusról.** A XII-ik Cionista Világkongresszust előkészítő irodájának közlései szerint a Csehszlovák kormány 50 százalékos vízumkedvezményt engedélyezett mindazon a kongresszusra utazó vendégek számára, akiket az Országos Szervezet legitimációval lát el. Az igazolványok szétküldésére a napokban sor kerül. Mindazok, kik szándékukat a kellő időben hozzánk bejelentették, felszólítattak, hogy a tribünjegyekért járó összegeket hozzánk mielőbb eljuttatni sziveskedjenek, minthogy csak azokat a jegyeket tartják fenn a vendégek részére, amelyeket augusztus 3-ig fizetnek. A tribünjegyek ára az összes ülésekre 500 lei. A megnyitó és az első tárgyalási nap üléseire 75 lei és a következő ülésekre egyenként 50 lei. Minden vendég a csehszlovák határtól kezdve rendes menetdíjából harminchárom százalékos kedvezményt igényelhet. Az erre jogosító igazolványok a napokban szintén szétküldésre kerülnek. Az *Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség.*

Herzl Tivadar

Vezér! bár görnyedezve viszem e dalt elébed, nem sirató ez mégsem, nem könnyes neila. De elakad a hangom, hajolni kószat a fényed és szemem káprázik, ha nagyságod nézi ma.

Homályból nőtt próféta, kin átfájt ezer évek kínya, mely megváltatlan, csak ég s örökkön él, te zugó nevet adtál a vágy vak életének s benned dus lombba szökkent a végzetes gyökér.

A láznak tüzes körme szaggatta bus agyunkat, te tudtad: nem halálé, de életé e lán, te tudtad, hogy a népünk száz veszély közt sem bukhat s hogy erőnk csak a bánat, mely porig megaláz.

Te érezted szomjunkat, mely már-már elepszett és élted életünket, mely pusztá sivatag. De harsant mózesi szód s vad sziklátat repesztett s im ösztövé méhükből most hús forrás fakadt.

Vezér! im valóság lett ihletett jóslatodból s felkelt napod oszlata a jéghideg ködöt. Mondd: nézess-e bennünket örök kristálylakodból s kacagsz-e boldogan most a kék felhők mögött?

És hallod ezt a dalt, mely zendül menydörögve? (Oh, milliók fájdalma váltódik ajkamon!) Vezér! mi indulunk már a drága, drága földre: ölet kitarva vár ránk a visszanyert Ción.

Mi indulunk bonthatalan, hosszú, tömött sorokba léptünk, dacos dobaját oh halljad meg, vezér! És nézd: neked hódolva, mint hajtjuk meg a porba szűztiszta lobogónkat, mely azurkék s fehér!

Vér Andor.

A próféta végrendelete

Abu-Azra a bölcs lassu lépésekkel sétált föl alá a szobájában. Virágos zöld selyemkaftán volt rajta, feje körül fehér turbán volt csavarva és két kezét derékkötő zsinórja alá dugta. Ha odabaza tartózkodott, mindig diszes keleti rubába öltözött és turbános-kaftános karcsu alakja olyan különös, izigató ellentétben volt, bajusztalan, szakálltalan arcával, mint amikor messzi napkelet piros buja virágait görögformájú cseréphe ülteti északi országok művészkedő kertésze.

— Abu-Azra, — mondottam én neki, mikor már hosszú ideje hiába vártam, hogy észre vegyen, — Abu-Azra, téged most bánt valami, vagy talán keresel valamit. Ha a dolgok lényege, vagy amint te szoktad mondani: a világ értelme az, amit még mindig keresel, akkor bizony nemigen segíthetek a megtalálásban. De ha netalán, gyékénypapucsod az amit lelked kutat: rendelkezésedre állok, mert én tettem el, még tegnap.

Abu-Azra, rámfordította érzékellen merev arcát és pillantása közönnnyel csuszott végig orcámon. Bizonyos, hogy nem értette, nem tudta, mit mondtam. Csak a hangomat hallotta, de nem szavaim értelmét. Csak sétált, lassu lépésekkel föl és alá és én jól tudtam, hogy ez nagy, nagy lelki nyugtalanság jele ennél a különös keleti embernél. Amióta, vagy egy év előtt, együtt volunk a próféta sirján, azóta nagyon is egymáshoz szoktunk, megbecsültük egymás rigolyait és nem igyekeztünk egymást megjavítani. Gondolom, hogy ez a lelki-barátság legmeggyőzőbb bizonyítéka. Most is, hogy így belékölttem, csak el akartam téríteni gondolatait valami fix ideától, mert láttam, hogy nagyon is emészti magát.

— Abu-Azra, — mondottam neki újra, — emlékszel-e mult esztendői látogatásunkra az élő próféta sirjánál?

Abu-Azra hirtelen összerázkodott, de én könyörtelenül folytattam.

— Akkor valami virághozó valaki után lestél, vajjon megtaláltad-e?

Abu-Azra nem válaszolt, csak odalépett íróasztalához és maga elé terítette a „Freitags Weltall“-át, sokáig nézte, aztán elégedetlenül rántott vállat. Lopva odapillantottam: Európa térképe volt fölcsapva.

— Abu-Azra, — mondottam újra neki, — még adós vagy nekem a virághozó valaki történetével, mert én tudom, hogy egy év óta, már rátaláltál.

Abu-Azra megintcsak nem felelt. Ujra beléringatta magát nyugtalan sétatája, aztán egyszerre, hirtelen dobbanással megállott a ruhászekrénye előtt, félrántotta ajtaját és nyálábra fogva tépett ki bejőle egy frakkot. Odahajította az íróasztalra. Aztán még a cilinderét is leszedte a szekrény tetejéről, azt is a frakk mellé dobta — és megállott az íróasztal előtt. Mindig nyugodt, keleti arca valami akart, erőszakolt utálkozásba torzult. Láttam, hogy a lelke

vonaglik az arcán és nagyon megsajnáltam ezt a furcsa embert.

— Akarsz valamit Abu-Azra? — kérdeztem tőle, — és most már vállára tettem kezemet.

— Akarok, — mondotta Abu-Azra, az ő csudálatosan csengő, mély hangján, — utálkozni akarok.

— Utálkozni? — kérdeztem én elcsudálkozva, — miért és mitől akarsz utálkozni?

Abu-Azra összehunyorította szemét, úgy, mint amikor műértő emberek vizsgálnak festményt — és sokáig nézte a cilinder fényes tetejét.

— Európától akarok utálkozni, — mondotta végre és leült az alacsony keretvitre. Tovább már nem firtattam. Tudtam már régóta, hogy csak az első szó nehéz nála ilyenkor. Hát inkább hallgattam és vártam. Melléje ültem.

— Azt kérdezted, hogy mi van a virághozó valakivel? — kezdte lassan Abu-Azra. — Végére jártam és valamikor talán el is mesélem. De most nagyon is elfogott az Európa-utálat. Gondolom, ez valami betegség, olyan mint egy némi lán, amit legfelsőbb fokig kell hajtani, hogy fölhagyjon a test győtrésével. Magam elé terítettem Európa térképét. Azt hittem, hogy ez majd kiválja a legfelsőbb fokot. De a színes papír csak papír maradt: nem hatott. Hát frakkot és cilinderet tettem az asztalra. Ami európai eselenség, kulturálatlanság és izléstelenség csak elképzelhető, azt mind magába sűríti. Cilinder és frakk: a megtestesült Európa, a testetöltött utálat.

— De hát miért ez a nagy elkeseredés? — kérdeztem halkán.

— Ősmered a próféta végrendeletét? — kérdezte Abu-Azra — és szeme keményen nézett a szemembe.

— Ősmerem, — mondottam én, ámbárhogy nem tudtam mire vélni ezt a nem idetartozó kérdést. — „Ha eszmém teljesülnek, vigyék magatokkal porló csontjaimat őseink országába.“ Erre gondolsz Abu-Azra?

Abu-Azra némán intett fejével és agyamon átvillant egy gondolat.

— Ne bánkódj Abu-Azra! — mondottam hangosan, — közel van már az idő, mikor nagyszerű, vigasságos gyászmenet indul el a „döblingi temetőből, visszik a próféta csontjait őseink országába...“

Ijedten hagytam abba, mert Abu-Azra vad szemekkel meredt rám és ajkát összeharapta.

— Gondolod? — csattant ki aztán belőle keserűen. — Eredj oda a cilinder és frakk elé és utálkozz ember fia. A frakk, a cilinder: Európa. Értelmetlenül néztem rá.

— Te! — mondotta Abu-Azra és megszoritotta a karomat. — Vannak a prófétának tanítványai — és vérükkel csinálják az utat, annak a vigasságos gyászmenetnek. Ezekről a frakkokról, a cilinderekről csak pénzt kérnek, semmi mást. Tudod, hogy minek hívják ezt a pénzt? Keren Hajjeszónak és kétezeresztendő bünöknek, lelkek bünözésének megváltása. Hát eredj oda, kelts érzést a frakkban és cilinderben. Én várok rád. És majd ha te is la-

Támár

— Kis regény —

Írta: Giszkalay János (19)

Juda hirtelen fölpattant ültéből.

— Kínézek egy kevésbé testvér, — mondotta Chirának, — körüljárók a mezőkön, ti csak mulassatok addig.

Chira jól ősmerte Judát, tudta, hogy hiába beszélne le. Hát csak vállat vont és úgy mondotta:

— Nemsokára alkonyodik és ki tudhassa mikor vetődsz haza. Jó lesz, ha viszel valami kézbevalót.

Juda egykedvűen legyintett.

— Elég nekem ez is, — mondotta és meg-megforgatta markában kemény, csomósfejú botját.

Jórá, a tevecsdorás valamit odasugott Chirának.

— A karavánuton ne menj, — kiáltott még Chira a távozó Juda után, de már nem igen hallotta, a sátor szőnyegajtója behuzódott utána és Juda tétovázó pillantással nézett széjjel.

— Eh! — mondotta hangosan, — mind egy! — És neki vágott a céltalan messziségnek. A nap már aláhanyatlott, fátalos szürkeség borult a látóhatárra és a föld füvei estéli illatukat árasztották magukból. Juda szétnézett.

A karavánuton volt, Péta-Enajim ligete előtt. Az utranéző alacsony dombon ott állott Astarót háza és a ház ajtójában mozdulatlanul ült egy fátalos nőalak.

Juda csudálkozva nézett körül. Most vette csak észre, milyen messzire ment a nyirók helyétől és hogy hová került. De a lüktető vér már fejébe szállott és dacosan rántotta meg a vállát.

— Így is jó! — mondotta hangosan, mintha valami láthatatlan valakivel vitázna és fejét az asszony felé fordította.

— Békesség Astarót lányai! — kiáltott a domb aljából az asszony felé.

Az asszony úgy megrázkodott, mint aki előtt reménytelen reménykedések után váratlanul tárulnak meg lehetőségek.

— Békesség, vándor! — felelt a köszöntő szóra, de azért ülve maradt.

— Megengeded-e, hogy közelebb lépjek? — firtatta Juda, hogy hiába várakozott a hívásra.

— Szívesen látják Astarót lányai az ebreus Judát, — mondotta a nő és süröbbre vonta arcán a fátyolt.

Juda mintha egy pillanatra meghökkent volna: honnan tudja ez a kadása az ő nevet? De aztán nekirugaszkodott az alacsony dombnak és a másik pillanatban már ott állott a nő előtt, a ház ajtójában. Sűrű, fehér fátyol három rétegben fűdte a nő arcát és a szürkület is egyre sötétebb lett, Juda hiába vizslatta, csak elmosódó körvonalaiban tudta kivenni az arcot.

— Megengeded-e, hogy belépjek? — kérdezte Juda és a tárt ajtóra mutatott. A nő még mindig nem mozdult a küszöbről, de csengő hangon mondotta:

...tod, hogy hiába próféták halála és tanítványok vére, akkor gyere hozzám és utálkozz velem.

— Abu-Azra, mondottam én néki, — te nem is Európától utálkozol, te a magad fajtádat öklözd.

Abu-Azra gögősen nézett rám.

— Azt hiszed? Az én fajtám, az álmódok fajtája, már ott van, már megy a cél felé. Ti: Európa vagytok. Vagy talán még az sem. Európába korcsosult napkelet, akiknek szive helyén a zárt frakkzeleb tömlője van és napotok a kúrtókalap hi- degen fénylő tetéje.

Abu-Azra, a bölc, megvetően legyintett és elhallgatott.

Három antant-tábornok érkezett Sopronba Ausztria csendőrsapatai Nyugatmagyarország határára

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, július 24. Soproni távirat szerint Nyugatmagyarország átadásának ellenőrzésére és vezetésére három antant-tábornok, névszerint Gordon, Hamelis és Pignatelli herceg tegnap délután Sopronba érkezett. Kiséretükben nagyobb számú tiszt van.

Bécsi jelentés szerint Nyugatmagyarország megszállására az osztrák vezető politikai körök csendőrsapatakat tartanak a határon összpontosítva, hogy a kelő pillanatban átlépessenek. E csapatoknak az osztrák népszerűségnek külön célra kiképzett osztagaival megerősítik, mert számolnak azzal a lehetőséggel, hogy a nyugatmagyarországi lakosság ellenáll.

A legközelebbi napokban Marienbad újabb fontos politikai események színhelye lesz. Take Jonescu és Pasios román, illetve jugoszláv-külgyminiszterek érkeznek Marienbadba, ahol Benes csahszlovák külgyminiszterek fognak tárgyalásokat folytatni. A marienbadi találkozást már hetekkel ezelőtt előkészítették. A találkozás legfőbb célja a trianoni békeszerződés ratifikálásával előállított teendők megbeszélése.

Praai közlés szerint a kisantant érdeklődésének homlokerében álló kérdések közé mindenekelőtt a magyar lefegyverzés kérdése tartozik. A trianoni béke végrehajtása céljából vegyes antant-bizottság már Budapestre érkezett, — e bizottságban a kisantant képviselői is helyet foglalnak — és e bizottság feladata lesz a lefegyverzés keresztülvitelét ellenőrizni.

Haunschöld osztrák követségi titkár, akit Ausztria nyugatmagyarországi biztosaként szemelték ki, már megkezdte az előzetes funkciókat, hogy Nyugatmagyarországot az antant-bizottság kezéből átvegye.

— Vendégfogadó az Astarót háza, minden utas számára, ha hogy megadják a szállásdíjat.

Juda kacagva csapott homlokára.

— Erre nem is gondoltam, pedig hogy szívesen küldök Astarót lányának vagy két kecskegödöllét, de nálam nincsen, még csak zálognak való se. Hacsak ezt a botot el nem fogadod zálognak, vagy tán a pecsétgyűrűmet. De hát csak vashól van ez is.

— Jó hítele van az ebreus Judának Astarót házaiban, — mondotta a nő és nem lehetett tudni, gúnylódik-e, avagy csak hízlel. — Elfogadom a zálogot botban és gyűrűben, de add még hozzá azt az Astarót-képet is, ami a nyakadban lóg.

Juda megdöbbenve állott egy pillanatig. Aztán gyanakodva hajolt közel a nő arcához, egészen közel és hogy csak sűrű fehérséget látott, vad rántással letépte a nő arcáról a fátolt. Hiába volt ez is. A napkeleti alkonyat hirtelen sötéttedett rájuk és Juda hiába furta szemét a vak sötétségbe, csak csengő hangjából tudta érzékelni a nő közelségét. Mert a nő, messzi csengő hangon kacagott és olyan volt az, mint amikor jökedvű istenek marokkal szórnak napsugarat a sötét éjszakába.

— Ugyám, — kacagott a nő, — tudjuk ám mi azt, hogy Astarót képe nagyon is drága az Ebreus Jakob fiának.

Judában fölforr a szegyenkező harag, hogy apja nevét hallotta emlegetni.

(Folytatjuk.)

A kisantanttal való szövetkezéssel vádolják Persiánt és társait

A vádtanács jóváhagyta a letartóztatásokat — Nem alkalmazták a gyorsított eljárást

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, július 24. A magyar miniszter elnök a bírói hatóságok független tényének jelentette ki azt a nagymérvű politikai üldözést, amely most Magyarországon új erővel megindult. Ezzel a kijelentéssel a magyar kormány már eleve el akar hátrítani magáról minden felelőséget, bár mindenki előtt tudott dolog, ilyen jelentős ügyben kormányutasítás nélkül semmiféle intézkedés nem történik. Az az újabb merénylet, amely a sajtó és gondolat-szabadság ellen most követnek el, kínos feltűnést keltett a külföldön mindenütt. A magyar lapok természetesen csak a katonai vezetés alatt álló Magyar Távirati Iroda tendenciózus beállításán keresztül foglalkozhatnak az ügygel, még így is erősen megnyirbálja tudósításaikat a cenzura. A vizsgálat jelenlegi stádiuma és a „produkált” bizonyítékok az alábbiakban foglalhatók össze:

A rendőri hatóságok széles mederben folytatják a vizsgálatot Persián Ádám, a katolikus ügyek volt kormánybiztosa és dr. Rejőd Alpár ellen. A vizsgálat kívülük még igen sok más személyre is kiterjed. A vád szerint Persián mint a keresztény gazdasági párt és a keresztény polgárok és munkások szövetségének vezetője

Prágában és Bécsben tárgyalt a kisantant vezetőivel az irányban, hogy Magyarországon újabb pacifista demokratikus kormány alakuljon, amely nem aspirál területi integritására,

hanem benső barátságos politikát folytatna a szomszédos államokkal. Prágában a csahszlovák politikuskoknak egy kormánylistát adott át, amelynek élén Károlyi Mihály állott és tagjai sorában szerepel Lovászi, Garami és Jászi Oszkár. A tárgyalásoknak az volt a céljuk, hogy a kisantant vezetői révén megnyerjék a nagyantant hajlandóságát is ehhez a puccstervezet. A Budapestre érkezendő jóvátételi bizottság segítségével akarták volna megváltoztatni Magyarországot jelenlegi alkotmányos rendszerét.

A „Nemzeti Ujság” szerint Persiánnak az volt a feladata, hogy Magyarországon ennek a tervnek keresztülvitelére megfelelő politikai alakulatokat hozzon létre. Persián állítólag milliókat kapott erre a célra abból az összegből, amelyet Károlyiék még Amerikában gyűjtöttek össze.

Rejőd Árpád ellen ugyanez a gyanu, de ő inkább Jugoszlávia és Románia felé gravitált.

Persián és Rejőd tagjai a Giesswein vezetése alatt álló keresztényszocialista pártnak.

Szász Zoltán és letartóztatott ujságíró társait a múlt hét végén átkísérték azt ügyességre, ahol azonban az eredeti minősítéstől eltérő címen folytatják az eljárást. Ennek tudható be, hogy az ügyet nem gyorsított eljárás alapján, hanem rendes bírói uton fogják letárgyalni. Az előzetes letartóztatást valamennyi gyanúsítottára a vádtanács jóváhagyta.

Sorra megmozdulnak a külföldi ujságíró szervezetek, hogy üldözött kollegáik értelmében hallassák tiltakozó szavukat.

Az osztrák ujságírók szakszervezete Bethlen miniszterelnökhez a következő táviratot intézte: „A Jövő című lap szerkesztősége arról értesít bennünket, hogy Magyarországon öt ujságíró, állítólag a Jövő munkatársait letartóztatták. Valamennyi bécsi ujságírók szervezete pártállásra való tekintet nélkül arra kérjük Nagyméltóságodat, hogy figyelmét erre az eseményre kiterjessze. Emlekeztetjük Nagyméltóságodat a magyarországi szólás és sajtószabadságra és midőn a magyar kormány az egész világ előtt hirdetett emez elvére hivatkozunk, reméljük, hogy hírlapírókat hivatásszerű működésük miatt nem fognak egzisztenciájuktól megfosztani. Nagyméltóságod szíves értesítését

várjuk felszólalásunk pozitív figyelembevételére érdekében.”

Bethlen miniszterelnök már válaszolt is erre a táviratra és kijelenti, hogy az eljárást a független magyar bíróság indította meg és folytatja le s a kormánynak semmiféle mód nem áll rendelkezésre a bírósági eljárásnak befolyásolására. Kijelenti még, hogy a vád több büncselekményen alapul.

Herzl-gyászünnepély a Redutban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Bönoth Haallija lelkes zsidó leányai, zsidó írók és művészek közreműködésével, imponáns gyászünnepélyt rendeznek ma este Herzl Tivadar, a cionizmus zászlóvivő vezető halálának tizenhetedik évfordulója alkalmával a Redout nagytermében. A gyászünnepély, amelynek programján hetek óta a legnagyobb szeretettel dolgozik a Bönoth Haallijah, méltó lesz a nagy Herzl emlékéhez. A gyászünnepélyen meg fog szólni a meleg és ragaszkodó zsidó szív, hogy a meghatódás, az emlékezés, a ragaszkodás drága szavait rakja le, gyászában, visszagondolásában büszkén tekintsen és dacosan merüljön ama hatalmas államalkotó gondolatba, amelynek isteni szikrája Herzl szívéből pattant ki. A Redout termét a zsidó nemzet színei és a gyász jelvényei díszítik, hogy méltó keretet adjanak az estének.

A gyászünnepélyt Giskalay Jochanan ünnepi prólógusa, amelyet erre az alkalomra írt és amelyet ő maga ad elő, nyitja meg. Utána dr. Fischer Tivadar, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke lép az emelvényre, hogy emlékbeszédében Herzl Tivadar nagy és gazdag zsidó multját, hatalmas, emberfeletti küzdelmeit a zsidó eszméért méltassa. Friedmann Ignác hegedűművész zsidó motívumú játéka egyik kiemelkedő pontja lesz az estének. Dr. Márk Hillel Vér Andor egyik nagyerejű, drámai hatású költeményét, a „Cion parasztját” adja elő. Felolvassák dr. Rosenberg Sándor hatásos novelláját, a „Délután ötór”-t, amely Herzl utolsó óráit, viaskodását írja le. Herskovics Jolán ugyancsak Vér Andor a „Vezérhez” című költeményét adja elő.

A gyászünnepély három előképet is bemutat, amely a Bönoth Haallijah zsidó leányai minden művészi képességüket viszik bele. A Bönoth Haallijah Herzl emlékének vélt áldozni, amikor az évezredek zsidó multból ragad ki képeket, hogy azokat megrögzítve bemutassa a közönségnek. Az előképek Lilién, a kiváló zsidó festő festményeit viszik át a valóságba. Az első előkép Dávid dicsőséges fiát, Salamont, Jeruzsálem királyát mutatja be udvarában. Hárfás lányok veszik körül, de ő belemerül a mulandóság gondolatába és a mélységek titkát keresi. Ez a hiúságok hiúsága. A második előkép Ruth bucsuját szülőföldjéről, a moabiták országától mutatja be. A harmadik előkép: a Babylon vizénél. Az előképeket Benjámin Hermann festőművész és dr. Radnainé-Fényes Janka táncnagynő rendezi. Az előképek alatt a háttérben a kar zsidó dalokat énekel, amelyeket Dawidow főkantort tanított be. Az előképek előtt kis prólógusokban ismertetik a képek gondolatát. A gyászünnepély utolsó száma Herzl Tivadar sirjánál a Bönoth Haallijah összes leányainak karát hozza a színpadra. A műsor két részre oszlik. Szünet alatt a rendezőség hűsítőkről gondoskodott. Jegyek a Bönoth Haallijah tagjainál, este a pénztárnál kaphatók.

— A newyorki egyetem fakultást létesített a kiskereskedelem számára. A newyorki egyetemen husz kereskedő támogatásával fakultást állítottak fel a kiskereskedelem számára. A tanulmányi idő két év, amelyben benne foglaltatik a gyakorlati kiképzés is. A szemeszterek befejezésével az orvosi, jogi és bölcsészeti diplomákkal egyenértékű oklevelet adnak. A fakultás hallgatóit különösen a vételre és az eladásra tanítják.

Merényletterv a királyi pár ellen

Fel akarták robbantani az udvari vonatot — Leleplezték az összeesküvést

— Az Uj Kelet tudósítói. —

Véres merénylettervek foglalkoztatják már hónapok óta Közép-Európa háborútól megsanyargatott országainak közbiztonsági szerveit. Elvakult emberek, akik sehogyan nem tudnak belenyugodni az oly nehezen megindult állami konszolidációs munkába, terrorisztikus eszközökkel államférfiak és államfők ellen szervezett nagyarányú merényletekkel igyekeznek azt megakadályozni, hogy a nyomukban járó zavarokat a maguk egyéni érvényesülésére használják fel. A legutóbbi szófiai merénylet és a szerb régens és a szerb belügyminiszter ellen elkövetett merényletek mutatják, hogy a béke után vágyó emberiség eme veszedelmes gonosztevői állandóan munkában vannak.

Romániában is jelentkezett ezeknek a lelkiismeretlen, anarchisztikus felforgatóknak a munkája. Az utóbbi időben az ország különböző részéből jöttek hírek vasuti merényletekről, hidrobantásokról, vezető személyek ellen irányuló gyilkos támadásokról. Látható volt, hogy nálunk is dolgozik a gyilkos maffia. Állami és közbiztonsági közegeink természetesen a legmesszebbmenő figyelmet fordították ezekre az esetekre és mert kétségtelen volt, hogy az egyes elszigeteltnek látszó merényletek szervezésén összefüggenek, az egész országra kiterjedő szigorú vizsgálatot indítottak és nagyszabású övintézkedéseket és ellenőrzést léptettek életbe. Elismeréssel állapítható meg, hogy ez az alapos munka nem maradt eredmény nélkül. Ami a szomszédos államokban nem sikerült, azt a mi közbiztonsági szerveink elérték. Megakadályozták és már csirájában megfojtották a királyi pár ellen szót gyilkos merényletet.

Bukarestből jelenti a Román Távirati Iroda, hogy a fővárosi rendőrség a napokban

messze szétágazó összeesküvést fedezett fel, amely a király és a királyi család ellen irányult. Az összeesküvők fel akarták robbantani a külföldre utazó királyi család vonatát.

Arad közelében több helyen aláaknázták a vasuti pályatestet, hogy azt amikor a király vonata arra halad, felrobbantsák. A merénylettervet idejében felfedezték és szükségzavartávítataink arról számolnak be, hogy a tettesek egy részét már sikerült letartóztatni és többeknek már nyomában vannak. Egyebet az ügyről a nyomozás teljes sikere érdekében még nem hoznak nyilvánosságra. A merénylet rugói még teljesen ismeretlenek és még nem tudható, hogy a társadalom milyen elemi körében rejtőznek.

A további nyomozás, amelyet a legnagyobb erővel és körültekintéssel vezetnek, bizonyára teljes fényt derít a szerencsésen megelőzött merényletre.

Az ügy részleteire vonatkozólag érdeklődünk a kolozsvári állambiztonsági főfelügyelőségben, ahol azonban kijelentették, hogy nincsenek feljogosítva felvilágosítást is adni, mert erre a bukaresti nyomozótestületek vezetői nem adtak felhatalmazást.

„Az új ghettó”

— Levelek Herzl Tivadar első zsidó munkájáról —

Herzl sokáig töprengett, sok álmatlan éjszakájába került, míg kialakult benne zsidó hitvallása. A „Neue Ghetto” című drámájában ez a hitvallás művészi formát öltött. Tanulságos néhány levele, amit a dráma színrehozatala ügyében barátaihoz intézett. A kevésbé ismert levelek egy részét itt közöljük.

Schnitzler Artur barátjához intézett levele így szól:

Páris, 1894. december 17.

Kedves Barátom!

Nehogy azt hidd, hogy darabommal a zsidók védelmét, vagy pláne „megmentését” vállaltam; én ezzel a zsidókérdést teljes erőmmel a közvélemény fórumára akarom hozni. A kritikusok és a nép védjenek és vádoljanak. Hiszen ha a színpadon megszólalhatok, már célt is értem. Ami aztán történik, azzal már nem törődöm. A pénzre futyulok, noha alig van valamim, a dicsőségre nem áhítozom, bár ebből egyáltalában semmim sincs. Nem óhajtok szimpatikus költő lenni. Kibeszélni akarom magam. Kimondani mindent, ami szívemen és vesémen van.

1895. január 9.

Senki, senki, senki még csak nem is sejtí. Két ízben majdnem győzött a kísértés, hogy valakivel közöljem a tervet. Először Beer-nél, aki mintázott. A darab témája itt született meg, amikor mintázás közben az osztrák zsidókérdést vitattuk. A gondolatra elmenésem után is hullámzottak bennem és az uton az egész darab kirajzolódott elmémben.

A következő napon, amikor megjelentem nála, azt mondtam neki:

— Hallgasson ide Beer, ha nem lennék újságíró-napszámos, hanem szakíthatnék magamnak tizenöt napos időt és Ravelloba utazhatnék Amalfi fölé, akkor írnék egy szindarabot.

Tanácsadó arcot vágott e kijelentésemhez és tovább mintázott. Harmadnapon már nem jelentem meg nála. Végre a tizenötödik napon eljöttem, hogy megnézzem a mellszobrot. A darab kézírata a belső zsebémben. Nagyon izgatott, hogy felolvassam előtte, de legyőztem magamban ezt a kívánságomat és távolléteket újság-ügyekkel mentettem ki.

A másik kísértés Nordau volt, aki igaz jó barátom és nyers igazságszeretetében bizonyára

a darab minden hibáját, amit észrevesz, elmondta volna. De föltettem magamban, hogy hallgatok és emellett maradtam.

Schnitzler a darabot Albert Schnabe álnévvel benyújtotta Bécs minden valamirevaló színházának. A színházdirectorok legtöbbször az első néhány jelenet után visszaadták a kéziratot. Remegtek a témájától. Herzl most Teweles nevű prágai kritikusbárátjához fordult a következő levélben:

Páris, 1895. augusztus 14.

Kedves Teweles!

Remélem, vissza fog emlékezni rám és barátként fogad. De ne higgye, hogy protekcióját kívánom (amire bevezető szavaimból következtethet), hanem inkább diszkrecióját óhajtom. A következőkről lenne szó:

Új darabot írtam, amelyet névtelenül szeretnék színre hozatni. Ha azt mondom „névtelenül”, akkor azt is gondolom és azt is kívánom, hogy sem halandó, sem halhatatlan lélek ne tudja, hogy e darab tőlem való, míg magam föl nem lebbentem a fátyolt. Adja becsületeszavát, hogy a tittok addig, amíg e fogadalmam alól föl nem mentem, hűséggel magába zárja. Halálom fölmentési ok.

Megengedem, hogy a fölmentést követő napon a Bohémiában vagy a Prager Tageblattban erről egy vidám tárcát írjon. Ugy vélem, a bécsi lapok is szívesen vesznek egy-egy cikket, ha tudják, hogy halálommal fölzsabaldultak e hallgatás alól.

Hozzátartozik a diszkrecióhoz, hogy tőlem származó levelet semmilyen körülmények között nem hagy szabadon feküdni íróasztalán vagy egyebütt és kifejező arca egy mozdulatával sem fogja elárulni a közöttünk fenforgó ügyet. Akarja?

Ha igen, ígérhetem, hisz a darab, amely postán jut el önhöz, a beleit is meg fogja rázni. Hogy mi célom van vele, azt majd később elmondom önnek. Azt akarom, hogy először Prágában kerüljön színre.

Szívesen üdvözlöm önt

öreg Herzlje.

A levélre Teweles írtott rajongó választ adni, amit Herzl május 19-án hosszú irással viszonzott. A levélből a következő részeket közöljük.

Kedves Barátom!

Jóságos sorait köszönöm. Ha a meghatottság nem lenne illetlenség, mondhatnám, hogy levele megrázt. Miért nem beszél magáról? Tudhatná, hogy érdekel. Emlékeimben ön boldog emberként él. A csöndes Prágai veszi körül önt, ahol lassan öregedik a kívánságok bosszúsága nélkül. Nincs posványban, mért az irodalom enyhén átjárja lelkét és a színházi élet kisvárosiasságát a kalandorság színeit és hangulatait hozza. És issza Csehország könnyű, világos sörét és a Seltmann-kávéházban kalábert játszik az okoskodó prágai zsidókkal.

Csodálkozni fog, ha megmondom hogy a sok ember között, akikkel életem különös hárszában összeakadtam, ön az egyetlen, akivel cserélnék. Sejttem, hogy ön viszont az én sorsomat találja irigylésre méltónak.

Négyéve vagyok Párisban. Az idő mint álom mult el. A tükrömből azonban megöregedett arc néz felém. Munkáim tükröknek tekinthetők és úgy vélem, hogy művészetem itt érett meg ebben a városban.

Toulonban egy ízben maláriát szereztem és hónapokig fektüdtem, mert orvosaim ostobán kezeltek. Az egyik chinint fecskendezett bőröm alá. Ettől csuklón kisbesedtem és több ízben operáltak, mankón jártam mint egy nyomorék. „A Ghetto” című darabomat is ott írtam, a tartalmáról egy szót sem. Kérem, olvassa és engedje át magát a hatásának. Nem hivalkodom, ha azt mondom, hogy a darab mond valamit. Erről különben egy-kettőre meggyőződhetik. Ismétlem: a darabot Albert Schnabel írta és Bécsből küldte be. Ön a szerzőt nem ismeri. Az ön földate, kedves Teweles, a darabot színre hozatni. Ha akadály merülne föl, ön azokat elhárítja. Ha attól tartanak, hogy a darab bántja a zsidókat, akkor ön az igazgató vagy dramaturg szemét kinyitja és megmagyarázza nekik: ez zsidó prédikáció, a rabbi a szószékről sem beszél másként. Ezt a prédikációt pedig nem a zsinagógában mondják el, hanem a színház a szabad levegőjében és azt hiszem, hogy megváltoztatás fog áradni belőle. Igenis a mű egy darab zsidópolitika.

Egy idő óta azt hiszem, hogy életemnek nincs nagyobb célja, mint a zsidó ügyet magamévá tenni. De másként, mint ahogy ezt eddig cselekedték: szabadabb, magasabb és sajátos szempontból.

Legutóbb beszélgettem Alphonse Daudet-al erről a szándékomról. Ez az ember antiszemita, szavaim mégis valósággal megrázták és fölkellettek és amikor ismételtel mondtam: C'est beau! C'est beau! biztos voltam afelől, hogy helyes uton vagyok.

Az Albert Schnabel darab az első. A többiek következnek. De az álnevet nehogy elárulja! Akarom, hogy a szerző neve és irodalmi multja a darab hatását ne befolyásolják. A darab nem hiúságom legyezgetésére való. A darab színpad után kiabál. Muszáj színre hozni! Meg van pendítve benne a hur, a zsidókérdés és a gondolat, hogy a zsidók miként vezetessenek ki a gettóból.

Szívesen üdvözlöm önt! Jó barátja: Herzl.

A darabot Prágában sem adták elő. A színház direktora, aki lelkesedett a műért, dr. Rosenbacher hitközségi elöljáró barátjának mutatta meg, akinek — régi, edzett asszimiláns — aggályai voltak „zsidó sebek föltárása” ellen. De közben Herzl a zsidókérdést újabb és újabb szempontokból mérlegelve, megalkotta gondolatban a „Judenstaat” című munkáját.

És ezzel kibontotta a gyakorlati cionizmus fátylóját és a multbeli rajongóból a zsidó történelem kimagasló alakja lett.

Hotovecz cseh-szlovák kereskedelmi miniszter Varsóban

Varsó, július 23. (Damian.) Csütörtökön érkezett a lengyel fővárosba Hotovecz cseh-szlovák kereskedelmi miniszter, hogy a kereskedelmi szerződés ügyében megállapodást kössön. Holnap a prágai lengyel konzul is Varsóba érkezik.

Anglia és Franciaország diplomáciai harca

Anglia a boulognei konferencia összehívását sürgeti. Franciaország csapatokat szállít Felsősziléziába

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, jul. 24. Anglia és Franciaország diplomáciájának küzdelme új fázisba jutott. A párisi angol nagykövetség átadta Briand francia miniszterelnöknek Anglia válaszáat a legutóbbi francia jegyzékre. Ebben a jegyzékben az angol kormány arról a reményéről ír, hogy a felsősziléziai krízist hamarosan sikerül megoldani. Lloyd George és Curzon augusztusban nem vehetnek részt a főtanács ülésén, ezért javasolják, hogy a boulognei konferenciát július 25. és 30. között tartsák meg. Lloyd George előreláthatólag nem fog részt venni a konferencián, mert minden idejét lefoglalja az ir. kérdés. Valószínűleg Balfour és Curzon fogják helyettesíteni. A főtanácsnak ezen az ülésén elsősorban a felsősziléziai krízis felett fognak határozni.

A francia kormány — ez előrelátható, — fenn fogja tartani eredeti álláspontját az angol jegyzékkel szemben. Briand már el is küldötte Angliának válaszigyzékét, amelyben megismétli, hogy Franciaország nem várja be a főtanács döntését, hanem már is elküldi csapatait a felsősziléziai szövetséges csapatok megerősítésére.

Angolország és Franciaország között Franciaországnak ez az agresszivitása az ütközéspont, mert Anglia vonakodik Felsősziléziát új csapatokkal megszállni. A francia jegyzék arra kéri Angliát, hogy csatlakozzék Franciaország rendszabályaihoz.

Egyben hangsúlyozza azt is, hogy a főtanács csupán az új szakértői bizottság kiküldése után dönthet Felsőszilézia sorsáról. Ang-

lia Franciaországnak ehhez a lépéséhez semmiesetre sem fog hozzájárulni, mint ahogyan nem támogatta azt a legutóbbi tiltakozást sem, melyet a berlini francia nagykövetség adott át a német kormánynak. De nemcsak Anglia nem járult hozzá a francia lépéshez, óvatosan távol tartotta magát attól Olaszország is. A csapat-szállításokban azonban Olaszország már nem ennyire tartózkodó. Franciaország két divízió lovasságot és gyalogságot küld Felsősziléziába. Olaszország két ezred gyalogságot.

Anglia a boulognei konferencia összehívását azért sürgeti, mert ellensúlyozni akarja Franciaország lengyelbarát politikáját. Franciaország ugyanis a döntés kitolását Lengyelország érdekében forszirozza, abban a reményben, hogy a jövőben a diplomáciai helyzet Lengyelország javára fog javulni. De Anglia nemcsak távoli diplomáciai okokért, nemcsak azért, mert tart a francia érdekek megerősödésétől, ragaszkodik a felsősziléziai probléma gyors megoldásához, hanem azért is, mert ennek a kérdésnek megoldását maguk a szövetségi bizottságok is sürgetik. Sir Herald Stuart táviratot intézett az angol kormánynak, amelyben közli, hogy a szövetségi bizottságok egybehangzó véleménye szerint a felsősziléziai kérdés további elodázása veszedelmes helyzetet teremthet. A bizottságok sürgetik a kérdés megoldását, Felsősziléziának lehetőleg azonnali felosztását és azt javasolják, hogy a rend és a béke fentartására a német területeket német, a lengyel területeket pedig lengyel reguláris katonaság szállja meg.

A lakáshivatalnak még nincs főnöke

Babes dr. reformjai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az új lakáshivatal felállítása ismét halasztást szenvedett. Uj akadály gördült a megvalósulása elé: a személyi kérdés. Ki legyen az új hivatal főnöke? Ez a kérdés foglalkoztatja most az illetékes hatóságokat. Két kombináció van forgalomban. Az egyik szerint a prefektus Giurgiu szolgabíró akarná kinevezni lakáshivatali főnöknek. Ezzel szemben dr. Babes Titus már két hete intézi a lakásügyeket teljesen díjtalanul és szolgálataira tovább is reflektálnak.

Kérdést intéztünk ezügyben Babes dr.-hoz, aki a következőket mondotta:

— Szó volt arról, hogy Giurgiu szolgabíró nevezze ki a prefektus. Én azonban kijelentettem, hogy hajlandó vagyok ugyan ingyen dolgozni, de nem lehetek alantasa egy nálam sokkal fiatalabb embernek. Viszont én sem akarok felelőse lenni a lakásügyekért, hogy ketten leszünk az új hivatal főnökei egyenlő hatáskörrel.

— Örömmel látom, folytatta Babes dr., hogy a sajtó egyöntetűen mellett van. Augusztus elsején dől el a személyi kérdés. Ez a kérdés késlelteti a rendelet megjelenését is, amelynek eredeti tervezetén módosítások fognak történni olyformán, hogy a magyar és a román lakásrendelet alapján fogjuk az új rendeletet megszerkeszteni.

— Érdekes újítás lesz a felállítandó trifurkációs lakáshivatalban, hogy naponta egy-egy újságról fogunk inspekcióna meghívni, aki meggyőződik és ugyszólván ellenőrizzé, hogy a hivatal működése s az ügyek elintézése igazságos alapon történik-e.

A fascisták büntető expedíciója

Róma, jul. 24. Mintegy ötszáz főnyi fírensei fascista úgynevezett büntető expedícióra indult a Piza mellett levő Zorzara város ellen. A városba behatoló fascistákat karabinierek fogadták. Az össesütközés folyamán a lakosság revolverekkel puskákkal és törökkel támadtak a fascistákra, akik kénytelenek voltak elmene-külni. A harcban 60 fascista elesett.

Prémiummal segítik elő a vasuti forgalmat

Az üzletvezetők bukaresti konferenciája — Feloszlataknak két üzletvezetőséget

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A vasuti üzletvezetők bukaresti konferenciája szombaton befejeződött. Hosszu Juon kolozsvári üzletvezető vasárnap visszaérkezett a fővárosból és a tárgyalások eredményéről a következőket mondta:

— A konferencia legfontosabb határozata az volt, hogy az üzletvezetőségek számát csökkenteni fogják. Az eddigi kilenc helyett ezentul csak hét lesz. Hogy melyeket oszlatják fel, arról még nem döntöttek. A feloszlattott üzletvezetőségek más kerületbe olvadnak be.

— A vasutasok prémiumára nézve hoztak határozatot? — kérdezte munkatársunk.

— Elvben ezt az ügyet is eldöntöttük, még pedig olyan formában, hogy megoldása az egyéni érdekeken kívül a közérdeket is szolgálja. Megállapodtunk ugyanis abban, hogy minden üzletvezetőség annyi prémiumot kap, amennyi vonatot indít. A forgalom megnövelése tehát saját érdekünk is lesz. A prémium, előreláthatólag elég szép összeget fog kitenni, számításom szerint egy állomásfőnök-nél havonta hét-nyolcszáz leit, egy mozdonyvezetőnél kilencszáz leit. Az első kiutalás augusztus 1-én lesz.

— A határforgalom javítására történt valami megállapodás?

— Az aradi bizottságot végig fogjuk vinni az összes határállomásokon, hogy ott, ahol még javítás szükséges, mielőbb végrehajthassák. Legközelebb Kőtegyánon és Biharpuspökiben lesz vizsgálat.

— A vagonkiutaló bizottságok megmaradnak?

— Mindaddig, amíg több kocsink nem lesz, igen. Uj intézkedésünk az, hogy a vagonvédelem miatt, most már a repatriálók vagonjait sem engedjük át határon. A repatriálókért Magyarországnak kell kocsikat küldeni.

Hosszu üzletvezető most a kerületében megoldásra váró ügyeket intézi el. Valószínű, hogy az őszi gazdasági szezon már kifogástalan működésben fogja találni az üzletvezetőséget.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Ha Herzl élne

Kétezer évig élt a zsidó népben a messiási gondolat, de nem igen tudta, hogy mit kezdjen vele. Nem sodródott el az eszmétől, megtartotta és ragaszkodott hozzá, csak éppen ahhoz nem volt ereje, hogy igazán megváltó gondolatot kovácsoljon belőle. Finom gyolcsba pólyázta és addig ajnározta, amíg elsovadt. A gondolat nőni akart, de nem tudott, gyerekbölcsőbe ágyazta a zsidó nép. És ami soha mást nem jelentett, csak talpraállást, fájdalmas sóvárgássá zsugorodott össze a nép lelkében.

Volt ez így már máskor is a zsidó nép történetében. De mikor nagyon fenyegette az elhanyaglás, mindig akadt valaki, aki megserkentette a sóvárgókat és eleven akarást riigyeztetett ki az álomból. Gideon, Ezra, Juda, Makkabi magát a gondolatot váltották meg évszázados szibbadságából. Erő lett a gondolatból. Harcoló, rögszerző akarat.

A messiási gondolat ma is rögszerző akaratú duzzadt. Herzl csinált belőle cselekvő energiát, ő fedte fel a ma élő zsidóság előtt legbel-sőbb értelmét, de ahhoz már nem volt ideje, hogy a népet, amely álmodni, sóvárogni, imádkozni és csodáitvánni szeret, a magamegváltásán dolgozó néppé nevelje fel.

Kétségtelen, hogy már a mai nép is más, mint az, amelyet Herzl felrázott. Ez a nép tudja már, hogy a múltnak sok csodájáért ő is tartozik valamivel a jó istennek. És ha a jó isten elnézte és nem büntette meg azért a bűnéért túlságosan, hogy ezen a földön, amely teremtésre hajt, kétezer esztendeig csak alázkodott és még egy virágot sem sarjasztott ki a földből, hát a legkevesebb, amit tehet, az, hogy teremteni a maga földjén próbáljon. Évezredek elábrándozását azzal vezekelheti le, ha virágáldozatot mutat be az istennek, de olyan zsen-gébből, amelyet ő maga nevelt ki a földből és amelyet a saját földjéből nevelt ki.

Ezt tudja már a most élő zsidóság. Több ez, mint amennyit a Herzl generációja tudott. Mit lehetne elérni ezzel a nemzedékkel, ha ezt is Herzl vezetné.

Ha Herzl élne... volnának-e még tétovázók? Volnának-e még megátalkodók? Volna-e még valami a messiási gondolatban, amit a nép legbensőbb lényegéig meg nem értene? Néha úgy van, hogy a népből nem marad semmise, csak az eszme, amely a népi élet lényege, sok-szor nem marad semmisen, csak a nép eszme nélkül. Így vagy úgy, a nép ingadozik és csak akkor talál magára, ha kimagostlik belőle egy férfit, aki legalább olyan nagy, mint az az eszme, amelyet meghívott. Herzl ilyen volt. És az a zsidó nép szerencsétlensége, hogy most nincs ilyen vezetője. Kiváló, erős férfiak vezetnek, de az eszme nagyobb ő náluk. Erősebb és egyszerűbb.

Ha Herzl élne, ő fel tudná fedni a nép előtt a messiási gondolat nagy egyszerűségét. Ez az eszme földet jelent. Mindig is a földet érezte benne a zsidó nép és azzal engesztelte csillapít-hatatlan sóvárgását, hogy egy marék földet hozzatott magának Palesztinából, hogy legalább haló porában zsidó földön pihenjen. Amde a messiási gondolatnak semmi köze a halálhoz, ez a gondolat az életet követeli. És nem azt, hogy a föld jöjjön el a néphez, hanem azt, hogy a föld-höz a nép menjen el.

— A város nem bocsátja el alkal-mazottait. Megírta az „Uj Kelet” hogy a városi tanács azokat a városi tisztviselőket, akik nem jelentkeztek a román nyelvi vizsgára, augusztus elsejétől nyugdíjazva, illetőleg elbocsátva. A pénteki tanácsülés visszavonta ezt a határozatot és a vizsgálat letételére új határidőt tűzött ki.

— **A királyi pár utazása.** A király és a királyné július 27-én utazik külön vonaton Sinaján, Brassón, Aradon és Tövisen keresztül Franciaországba.

— **A trónörökös Kolozsváron.** A belügyi államtitkárságon kapott információ szerint Károly trónörökös szerdán, vagy csütörtökön Kolozsvárra érkezik. Kisérétében a népliga titkára, Dickins is ideérkezik. A vendégek a várost és a nevezetesebb intézményeket fogják megtekinteni és részt vesznek a Kolozsvárra összehívott országos sportkongresszuson. Ünnepléses fogadtatásukon az összes katonai és polgári hatóságok részt fognak venni.

— **A bánati nemzeti zsidóság konferenciája.** Temesvárról jelentik, hogy a Temesvári Zsidó Nemzeti Szövetség július 31-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a temesvári izraelita hitközség belvárosi tanácstermében (Erzsébet-udvar) közgyűlést tart. A közgyűlés tárgysorozata a következő: 1. Beszámoló a Zs. N. Sz. múlt évi munkájáról. 2. A zsidó nemzeti mozgalom mai állása és jövő munkaprogramja. 3. Pénzügyi beszámoló. 4. Alapszabálymódosítás. 5. Delegátusválasztások a XII. cionista kongresszusra. 6. A felmentvény megadása, az új tisztikar megválasztása. 7. Esetleges indítványok. Ilyenek legalább 3 nappal a közgyűlés előtt nyújtandók be a titkárságnál. A közgyűlésen minden zsidó nemzeti zsidó nemzeti lakos megjelenhet. A szavazások alkalmával minden sékelfizető aktív és passzív választó, amiért is az elnökség főkári a résztvevőket, hogy sékelnyugtájkukat vigyék magukkal. Ugyancsak július 31-én délután 4 órakor tartja a Zsidó Nemzeti Szövetség bánati körzete alakuló közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1. A Körzet szervezeti szabályzat-tervezetének elfogadása. 2. A Bánati Körzet megalakítása és tisztikarának megválasztása. 3. Sajtó-referátum. 4. Költségvetési előirányzat elfogadása.

— **A Joint Distribution Committee** amerikai segélyezési akció a kiskorú, apátlan, anyátlan hadiárva segélyezésének új módozatát rendszeresítette: a tizenéves éven aluli hadiárva gyermek felnevelésére tehető amerikai családokat kért fel, akik a gyermeket adoptálják és vagy magukhoz veszik, vagy pedig jelenlegi tartózkodási helyükön való felnevelésük költségeinek fedezését magukra vállalják. A Joint kolozsvári irodája (Szentlélek-utca 1.) felhívja az ilyenformájú segélyben részesülni kívánó hadiárvaakat, illetve azok gyámját, hogy ezirányú kérvényeket, az alábbi adatok közlésével, sürgősen adják be: 1. Az elhalt szülő neve, elhalálozási ideje és helye. 2. A hadiárva neve, neme, kora, és iskolai képzettsége. 3. A hadiárva gyámjának neve, lakása és foglalkozása. 4. Vannak-e hozzátartozói itt, vagy Amerikában. 5. Az árva egészségi állapota. 6. A kérvényhez a hadiárva fényképe mellékelendő. Az iroda felkéri az erdélyi zsidó testületek vezetőseit is, hogy amennyiben működési területükön ilyen hadiárva élnek, azokra vonatkozólag a fenti adatok közlésével, a bejelentést lehetőleg nyolc napon belül megtenni szvedjenek.

— **Ujra rendezik a hivatalos ünnepnapok kérdését.** Több erdélyi kereskedelmi és ipari testület felirt a kormányhoz, a kötelező ünnepek ellen. Főleglítették, hogy Erdély nem görögkeleti vallású kereskedői és iparosait, sok veszteség éri az ünnepek megtartása miatt, annál is inkább mert saját ünnepeiket is megakarják tartani. A kormány — mint Bukarestből táviratozzák — a panaszokat jogosoknak találta és a miniszterelnök utasította a vallásügyi minisztériumot, hogy ennek megfelelően készítsen új tervezetet a kötelező ünnepnapokról.

— **Mexikóban nyolcezer vagon romboltak szét a forradalmárok.** A mexikói forradalom statisztikája szerint a felkelők több mint nyolcezer vagon kocsit romboltak szét. A kormány most vásárlásokkal és a magántársaságok nagyobb intenzívításu kocsijárataival igyekszik pótolni a hiányt.

— **Magyarország nem enged be több repatriáltat.** Budapestről jelentik: A magyar kormány megtiltotta, hogy az ország területére több repatriáltat bocsássanak.

— **Orosz-román gazdasági tárgyalások.** Jelentették már, hogy a román kormány megbízottai Ovidispolban gazdasági tárgyalásokat folytatnak a szovjetkormány képviselőivel. A szovjetkormány kérte a román kormánytól, engedje meg, hogy a környéki orosz lakosság a Liman tóban halászhasson és hogy a Dnyeszteren tuli erdőkből fát vágthassanak. A román meghatalmazottak ezt azzal a feltétellel engedték meg, hogy az oroszokkal két ország határát nem lépik át.

— **Grafikai kiállítás és nyomdászjubiläum.** Az Erdélyi és Bánati Grafikai Munkások Szövetségének kolozsvári helyi csoportja imponzus külsőségek között ünnepelte meg vasárnap fenállásának hatvanadik évfordulóját. A jubileumi ünnepélyt dísztaggyűlés előzte meg, amelyet az iparszakiskola dísztertermében tartottak meg. A gyűlés során melegen ünnepelték Rác Györgyöt, aki a munkásságának ötvenedik évfordulójához érkezett. Érdemeit a szervezet hivatalnokai, Terhes Gyula méltatta és átnyújtotta a Szövetség ajándékát. A vidéki delegátusok beszéde után megnyitották az ünnepségekkel kapcsolatban rendezett értékes grafikai kiállítást. Az egybegyűlteknek Lengyel Sándor és Szabó Elek tartottak előadást a könyvnyomdászat fejlődéséről és a színnyomásról. A jubileumi ünnepségek este hat órakor folytatódtak az „Összhang” helyiségében. A román és a magyar színház tagjainak közreműködésével tartott névös műsoru előadás után reggelig tartó táncmulatság fejezte be nyomdászok szépen sikerült jubileumát.

— **Házasság.** Ábrahám Reginát eljegyezte Glück Márton Dej. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Jégeső a Maros balpartján.** Tövisi tudósítónk jelenti, hogy a vármegye Maroson tuli részén július 22-én viharos jégeső verte el a termést. A jégeső főleg a szepnek igérkező szőlőtermést tette tönkre, de súlyos károkat okozott a kukorica, zab és gyümölcs-termésben is. Meggyérkeken a villám felgyújtott egy házat is.

— **A kereskedelem doktora.** Newyorkból jelentik: Az itteni egyetemen a napokban avatták a „gyakorlati kereskedelem doktorává” Friedlam Michelt, a B. Altmann et Comp. cég főnökét. A kereskedelmi doktori cím, amelyet az egyetem csak ritkán adományoz, nagy megtiszteltetést jelent.

— **Az első zsidó vasut.** Jaffából jelentik: Petach-Tikvah és Naszel-Ajin közti vasut kiépítésére vonatkozó szerződést a kormány jóváhagyta. A szerződés egyik pontja szerint szombaton és zsidó ünnepnapokon a forgalom szünetelni fog. Az előmunkálatokat imponzus ünnepségek között kezdték meg. Az első zsidó vasutvonal kizárólag zsidó munkával és tőkével fog létrejönni.

— **A palesztinai nőmozgalom.** Jeruzsálemről jelentik: A nemrég megindult nőmozgalom eredményeképpen néhány kolónia előjáróságába nőket is beválasztottak. Rison le Cionban két, Rechobóthban egy női tag került a közsegánácsba.

— **Medvegy Villi két évet kapott.** Tegnap délelőtt tárgyalta a kolozsvári törvényszék Medvegy Villi (Reinhardt Miksa) és Kucza János ügyét. A két betörtöt, akiket a Bély-kriptába való betöréskor fogtak el, két-két évi börtönrre ítélték. Enyhítő körülményül szolgált, hogy nem lehetett hivatalosan megállapítani, hogy előzőleg büntetve voltak-e már, vagy sem.

— **A város tolvaja.** Ciorca János fejerdi lakost, aki Kolozsvár város kertjéből három darab lőszerszámot lopott, hat hónapi fogházra ítélte a törvényszék.

— **Rendőrségi hírek.** Nagy Ella Calea Cseanunea 42. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy négy száz lelt elloptak tőle. — Biró Béla Fellegvári-ut 114. számú lakostól ötszáz lelt loptak el. — Stupiner József Kövespad-utca 5. számú lakos százhusz leles lopásról tett bejelentést.

* Ismét kapható Földes világhírű Margit krómjo (szappan, puder, mely pár nap alatt údvé, szép, rozassá, stmvá teszi az arcot. Eltűntet szepit, májfoltot, minden bőrbajt. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szepit. Kapható mindentütt.

* Bámbó Béla marosvásárhelyi hírneves zenekara és Natty Károly nótás kisbögös fog e hó 20-tól esténként a Park kávéházban hangversenyezni, ezen eseményszámba menő estélyekre felhívjuk a n. é. közönség figyelmét.

A strandfürdőn kifogástalanok az erkölcsök

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Néhány héttel ezelőtt a kolozsvári strandfürdő erkölcséről különféle hírek terjedtek el, amelyek miatt sok szülő visszatartotta gyermekét a fürdőzés-től. Minthogy a strandfürdő ugyszólván az egyetlen nyilvános nyári testedző intézménye Kolozsvárnak, ezek a híresztelések rendkívül károsan érintették a közérdeket és hivatalos vizsgálatot provokáltak.

Vasárnap délelőtt megjelent a strandfürdőn dr. Hosszu tisztiorvos és dr. Filipescu V. kerületi rendőrkapitány, akik a fürdő színlényén inkognitó több órát töltöttek és mindent megfigyeltek. Mindketten meggyőződtek arról, hogy a strandfürdő rossz erkölcséről elterjedt hírek nem felelnek meg a valóságnak, sőt épen ellenkezőleg, úgy a nők, mint a férfiak részéről a legdiszkrétebb, kulturemberekhez illő viselkedést tapasztalták. Dr. Hosszu és dr. Filipescu jelentést tettek észleleteikről felettes hatóságuknak, amelyek után hivatalosan is megcáfolták a megdörmögölő szülőknék eszerint semmi okuk nincsen arra, hogy gyermekeiket a fürdőzés egészséges szórakozásától eltiltsák.

A strandfürdőt egyébként, mint Hosszu főjegyzőtől értesültünk, a jövő szezonban egészen a villamosművekig kiépítik. A kabinok számát, a jobb oldalra vont emelettel már most lényegesen megszaportították. A strandfürdő jövedelme eddig hatvan ezer lei s így a négyezer ezer leles építési költség hamarosan amortizálódni fog. Jól tenné a fürdő igazgatósága, ha finom homokkal cserélné ki a mostani homokot, de addig is sürgős szükség lenne a mostani homok megsztálása.

Kemal pasa kapitulál?

Páris, jul. 24. A görög offenziva, amelynek lendülete az utóbbi napokban enyhült, most ismét hatalmas erővel zudult rá a török frontjára. A görög hadsereg döntő győzelmeket aratott, amelyeknek mesziremenő jelentősége lesz az egész kisázsiai háború sorsára. A görög hadsereg Eskizegirtől nyugatra döntő győzelmet aratott a 14-ik török hadosztály felett. A „Politiken” című lap szikratávirata Kemal pasa küszöbönálló kapitulásáról ad hírt, ezt hivatalosan még nem erősítették meg. Athenben óriási az öröm. A görög csapatok új nagy győzelme következtében Törökország kénytelen kiutérni a Pontisu felszigetet. Konstantinápolyban nagy a lehangoltság. Tüntető tömegek szétrombolták a kemalista lapok szerkesztőségeit, amelyek a hamis győzelmi híreket közölték. A legutóbbi harcokban Ismed pasa megsebesült.

KOZGAZDASAG

A jugoszláv terménypiac. Belgrádból jelentik: Jugoszláviában jelenleg leginkább kukoricában mutatkozik élénkebb fizlet. A kukorica ára a forgalomban 460 és 480 jugoszláv korona között mozog. Tavalyi gabona nagyon kevés van raktáron, a múlt évi búzát esetenként 1000—1100 jugoszláv koronáért kínálják. Az ezidei aratás eredményét most még nem lehet pontosan felbecsülni és ezért a terményárak között egyelőre igen nagy ingadozások észlelhetők. Új árpat hektoliterenként 450—500 jugoszláv koronáért hoznak forgalomba. Lisztért ma minden pénzt fizetnek, minthogy a kínálat igen csekély és az új aratásból készült orlemények csak 3—4 hét múlva kerülhetnek, legjobb esetben is, a piacra. A liszt ára 1050 jugoszláv korona körül mozog, a zagrábbi standard szerinti 0-as örlési számú liszt kötésénél.

A trieszti piac. Triesztből közlik: A rizszület erősen stagnál; a régi rizs el van adva, az ujra még kötéseket nem igen csinálnak. Burma-rizsben II. osztályut 18 sh 2 d-val jegyeznek. Amerikai I. osztályu buza lisztnek az ára Triesztben 10.7 dollár. Hollandiai kétszer-nullás liszt ugyancsak Triesztben 84.50 hollandi forintba kerül. Citromot a trieszti piacon ládánként 45 olasz lirát kínálnak, míg a bors ára 245—250 olasz lira között váltakozik 100 kg-onként.

Megszűnt kiviteli illetékek. Bukarestből jelentik: A legfőbb vámtanács a méz, kő, homok, gyapjuszövetek, gyapot, harisnya, konyak, rum, szesz, likőrök, kristálysóda, fa-áru, kénsav és kénpor kiviteli illetékét megszüntette. Legközelebb a repce, sör és tojás kiviteli illetéke kerül tárgyalásra.

Az élelmiszer és aranykivitel a minisztertanács előtt. Bukarestből jelentik, hogy a minisztertanács tegnap esti ülésén több fontos gazdasági kérdésben hozott határozatot. Az élelmiszerek kivitele tárgyában a minisztertanács fentartotta előbbi álláspontját, amely szerint a buzakivitel az állam fogja lebonyolítani. Ugyanez áll a liszt és más buza-termékekre is. Más élelmiszer kivitelét szabadabbá tették. A kivitelre kerülő élelmiszermennyiséget a kormány később a földművelésügyi miniszter előterjesztései alapján fogja megállapítani. Titulescu pénzügyminiszter az arany kiviteli tilalmának a további fentartását ajánlotta, de mert a kormány tagjai között erre vonatkozólag nem egységes a felfogás a döntést a jövő minisztertanács ülésre halasztották.

Magyarország élelmiszerért szemet kap Csehszlovákiától. Kassáról jelentik, hogy a Csehszlovákia és Magyarország között folytatott gazdasági tárgyalások befejeződtek és a két kormány megbízottai több fontos pontban megállapodásra jutottak. Így abban is meg egyeztek, hogy a békeszerződésben foglalt feltételek alapján Magyarország élelmiszereket szállít Csehszlovákiának, amelyért cserében szemet kap. Augusztusban a két ország gazdasági megbízottai újabb tanácskozásra jönnek össze.

Az erdélyi gyümölcs-exportörök gyűlése. A közeljövőben Kolozsváron tanácskozásra jönnek össze azok a gyümölcskereskedők, akik nagyobb mennyiségű gyümölcsöt óhajtanak külföldre vinni. A tanácskozásokon főleg a vagonhiány lesz a megbeszélés tárgya, mert tudvalevő, hogy ez egyik legnagyobb és legnehezebben leküzdhető akadálya a gyümölcs-kivitelnek.

A háboruban elpusztult falvak felépítése. Bukarestből írják, hogy a kormány jóváhagyta a közmunkaügyi miniszter és a „Reconstructia” R.-T. között megkötött egyezményt a háboruban elpusztított falvak felépítésére vonatkozólag. Az 1921-22. évi költségvetésben erre a célra 20 millió lejt irányoztak elő és a munkálatokat még ez év nyarán megkezdik.

SPORT.

Szamosújvár Spárta-Haggibor 3:1. Csui nívótlan meccs a Haggibor megérdemelt vereségével. A mérkőzés elején egy a Haggibor-kapura lőt labdát Sugár fog, de a Spárta azon a véleményen van, hogy a kapus a gólvonalon belül fogta a labdát. Winkle híró, aki messziről nem látta, mi történt, előbb habozik, majd úgy dönt, hogy gól nem ítéltető meg, főképen azért, mert a Spárta elnöke, aki a Haggibor-kapunál állott, maga is azon a véleményen volt, hogy a labda nem volt a vonalon túl. A Spárta legénysége azonban nem nyugszik meg a döntésben. Letli és semmiképen sem akar továbbjátszani. Végre a Haggibor, hogy a mérkőzés megtartható legyen, felajánlja a gólt. Ettől kezdve a Haggibor fejletlenül, fejelemtellenül és minden kombináció nélkül összevissza koválygott a pályán. Csaknem minden embere rossz volt. Sugár is, aki leginkább tiltakozott az első gól ellen, elvesztette a fejét és nem tudott többé idegeinek parancsolni. Egy gyöngén guruló labda például, amelyet minden gyerek megfogott volna, a két keze és a lába között ment be a kapuba. Csatársor egyáltalán nem volt, a halfok pedig neha percekig mozdulatlanul nézték a röpke labdát. A harmadik gól egy bal felső sarokba lőtt, nehezebben védhető labda volt. Csoda, hogy ilyen körülmények között a Haggibor, amely különben öt tartalékkal játszott, egy gólt is tudott elérni, nem a lelkesen, bár kevés technikával játszó Spárta, hanem akármilyen harmadrendű ifjúsági csapattal szemben.

Érmihályfalva: Makkabea (Nagyvárad)—Érmihályfalvai TC 4:0. A váradi zsidócsapat harmadik bemutatkozó mérkőzése fényes győzelem.

Nagyvárad: Törökvs—VAC 2:1 (1:1). Biró: Kiss Kálmán. A Törökvs megcsinálta a lehetlent. Öt tartalékkal játszó csapata lelkes játék után legyőzte a hét tartalékkal felállított VAC-ot.

Arad: Arad—Temesvár válogatott 2:1 (2:0). Arad győnyörű játék után már az első félidőben biztosította a győzelmet. A 31 percben Vasvári lábát törte, helyette Brigmann állott be. Erős mérkőzés.

Marosvásárhely: MTK—Nvárad Egylet 4:0. Biró: Steinhübel. Az MTK könnyen veri abszolúte győnge ellenfelét. A gólokat Csiga (3) és Glanczmann rugták.

MOZIHIREK

A mozgók műsora: A Szinkor-mozgóban. Kedden közkívánatra, a „Xa-Xa” II-ik része ismét műsorra véve. „A dsungelhalál” című fejezet talán legizgalmasabb, legérdekesebb fejezete a szokatlanul nagy sikert aratott filmkolosszusnak. Szerda, csütörtök, pénteken, a „Xa-Xa” harmadik része: „A dsungelparadicsomban”. További kalandok a rengetegben, az elbolyongott Xa-Xa retentő harca az ingatag nádtutajon az oroszánál. — Szombat, vasárnap a bukaresti Apolló-cég nagy szencziója, Paul Pellner romantikus filmregénye, „Szeretve mindhalálig”, táncos és király szerelem. Manuel portugál exkirály és a szép Gabi táncosnő tiszta, hűséges szerelmének története. Délelőtt gyermekelőadás, 10 órai kezdettel, válogatott Pathé-műsorról, mely ismeretterjesztő, látványos és humoros képekből áll. A gyermekeknek mesél dr. Csillag István. — Hétfőtől „Xa-Xa” negyedik része: „Utolsó megpróbáltatások”. — Uránia-mozgóban: Kedden még a hájos amerikai vigjáték, „A kedvenc”, címszerepben, a szép amerikai filmstar, Luise Lovelly. Egy fényről, pompáról ábrázoló kis divatruzeány története, kit tényleg szárnyaira kap a jószerecsse. Szerda, csütörtök, péntek Victor Sardou világhírű regénye filmen, „A szerelem egy éjszakája”, főszerepben Francesca Bertini. — Egyetem-mozgóban: „Milliók a kofferben”, a Selig-gyár nagyszabású kalandtörténete, a Xa-Xa kedvelt női főszereplővel, Juanitta Hansennel. Hétfőn, kedden a második rész fut. Szerda, csütörtökön, a harmadik. Péntek, szombaton a negyedik rész.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calea Rep. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

As Uj Kelet előfizetési árai:
Égész évre 380.— L. Negyed évre... 100 L.
Fél évre... 200.— L. Egy óra... 40 L.
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1/50 L.
Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint vessz fel a kiadóhivatal.

NEUMANN M.

férfi fiu- és leányka-ruha áruháza
CLUJ—OLOZSVÁR, — FÖTÉR.
Fresko férfi-öltöny tiszta gyapjú Lei 750.—

Pályázat.

Az egeresi aut. ort. izr. hitközség—egy שדמ וק"מ metszői állásra pályázatot hirdet. Pályázó מ"צ valamint מ"צ legyen.
Fizetés havi 400 lei törzs, 600 lei drágasági pótlék és lakás.
Pályázatok, melyekben az eddigi működés és családi állapot igazolandó augusztus 10-ig nyújtan-dók be.
Utiköltség csak a meghívottnak térítettik meg.
Egeres, 1921. július 25.

Rendel Lázár aelnök. Lebovits Gyula aelnök.

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghoz és ártatlan hatású
HIGIEA SÓSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeti Gyár
1214 CLUJ—KOLozsvár

Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)

ujnnan átalakított teli-kerthelyisége GRÓSZ FARKAS és STEIER DÁVID vezetése alatt 300 személyre berendezve MEGNYILT!
LAKODALMAK és BANKETTEK rendezését jutányosan vállaljuk
ORADEA-MARE אונטר דער לייטונג ר' מנחם זאב (NAGYPIAC TÉR)
ראם שד' ש"ב בקהל ראים נאלאנטא תחת דגל תר"ג מוהר"ר יוסף צבי דוינשק"י שליט"א

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmu- és konyhaberendezési cikkekben.

A legjobb rum- és likőr-essenciák

a legolcsóbb árban kaphatók 1258

Glück Henrik gyárában
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

Ecetgyárosok!

Ecettechnikus alkalmazást keres, mint ecetgyárvezető. Elvállalja új gyár felszerelését, valamint üzemi zavarba került gépeknek kijavítását a legrövidebb idő alatt. Nagy eredményeket ér el. Nagy eredményeket ér el. — Ajánlatok „Szakismeret” jellegre a „Hermes” hirdetési vállalat Timisoara Cetate Str. Dragalina 3. szám alá kéretnek. 2234—1

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat

Központ: Oradea-Mare. 1235
Fiókok: Bihar-püspöki, — Bihar-keresztcs, — Nagyszalonta, Kötégyán, Halmi

Nemzetközi transportok. Állandó gyűjtőwaggonok Wienből, Budapestről és a külföld nagyobb városából. — Állandó beltűdi gyűjtőforgalom.
Sürgőnycim: „EXTERNA” — Oradea-Mare

Üzletátalakítás

miatt leszállított árban kaphatók mindennemű ókszer, ezüstneműek, zseb-, fall-, ingó- és asztali díszórák
Grünfeld Józsefnél, Wesselenyi Miklós-utca 21. sz.

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók

Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegáruk —
Porcellánáruk — Wilhelmsburgi köedény — Keretlecek
waggontételben is kaphatók

Komlós Testvérek-nél

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Vasnapiakban és hétvégén a le-
gkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Jó zsidó házból kar-
csu, barna, vig kedélyű,
— komoly gondolkodású
leánykával leveleznék ma-
gyar, német, angol nyel-
ven. Választ „Leület”
jellegre a kiadóhivatalba
kérek. 2226-1

Benőszilve 88 éves, va-
gyonos, önálló kereskedő,
izr. jó családba. Ajánla-
tot „Discretios” jelleggel
továbbít „HERMES” hir-
detési vállalat, Timisoara.
2233-1

Házasság. Vidéki bank-
hivatalnok, 50 éves, öz-
vegy, 3000.— lei havi jö-
vedelemmel, nőül venne
30-40 éves, intelligens,
művelt, házas leányt vagy
gyermektelen özvegyet, ki-
nek megfelelő jövedelme
vagy vagyona van. Tájé-
koztató adatokat tartal-
mazó, esetleg fényképpel
ellátott nem névtelen le-
velek „Bankhivatalnok”
jelleggel kiadóhivatalba in-
tézendők. 2235-1

Perfekt magyar, német
levelező, aki gépen is ír,
(lehet nő is) jó fizetéssel
azonnalra felvétetik. Ajánla-
tok „Perfekt 80” jellegre
Reklamához küldendők.
2241-1

Fűszer- és csemege-
kereskedő segéd, vasban
is jártas, azonnali belé-
pésre állást keres. Harauz
Jenő, Szilágysech. 2238-1

Fiatalember elvállal
„החיים”-t, valamint ma-
gyar tanítást. — Ajánlatok
Hartman Arnold részére
Szatmár, Várdomb-utca 3
2227-1

Keresünk egy fiatal
fűszeres segédet, ki a ro-
mán nyelvet is, egy irodai
kisasszonyt, aki a román
is szóban és írásban bírja.
Cím a kiadóhivatalban.
2231-1

Kereskedelmi érettség-
gel rendelkező fiatalem-
ber, kinek irodai gyakor-
lata van, megfelelő állást
keres. Ajánlatok „Hivatal-
nok” jellegre a kiadóhiva-
talba kéretnek.

Butorozott vagy buto-
rozatlan szobát keresek.
Közvetítő díjazva lesz. Le-
veleket „Tiszta lakás” jel-
legre a kiadóhivatalba ké-
rek. 2240-1

Új tölgyfahordókat,
pintérek által készítve nem
gyárilag, előrendű kiví-
telben prompt vagy később
szállíthatok megrendelésre
minden mennyiségben 100
litertől 1200 literesig a mai
viszonyoknak megfelelő
árban.

Szilvás kádakat készí-
tek rendelésre, minden
mennyiségűt és azokat a
szükséges helyszínen ösz-
szeállítom saját fenyő-
deszka- és abroncvasból.
Friedmann Herman, Avas-
ujváros.

Ebédlő-, háló- és konyha-
berendezésem a legol-
csóbb árban eladom. Braun
Timár-utca 1. 2219-1

Balancmérleg
hitelesítve 1240

kg 8 5 10
Lei 280.— 300.— 350.—

Páncéldulvlakat

1 dzit Lei
85 45 55 85 75 mm

80.—96.—120.—160.—200.—
postán, franco utánvétellel

Stern vaskereskedésében

Oradea-Mare

Nicolescu Jorja [Zalota-utca] 10. szám

EA vérszegénységben, idegbe-
tegségben, az ivarszervek idült
bántalmában szenved, vegye
meg a páratlan gyógyhatású —
fűrészes — cölökre használt —
ittindó vásártól 100 méterre
tűzvesztés (Eisenminerak-
moor, Moorsalz) kapható minden
mennyiségben a

Rózsa nagydrogeriában

(Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 28
Miklós kir. tér) — 1215

GOLDSTEIN, WEISZ

ES DAVIDOVITS

100 óra és órake-
lékek nagyban

ORADEA-MARE,
Ferdinand király-u. 8

„METROPOL”-ban Caffé-restaurant
és elsőrangú cigány-
zene estonként (1200)

Tulhalmozott raktár
redukálása következtében

mindennemű fűszer-, gyarmat- és festék-
árúinak árait — úgy nagyban, mint
kicsinyben mélyen leszállította

a Kalmár Áruforgalmi R.-T.
Cluj—Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 42
Rész már 6-50-től 14 óráig kapható

MARASESTI, S. A. R. PENTRU
INDUSTRII CHIMICE ajánl:

bőr- és csontenyvet, műtrágyát, csontiltszót,
kénsavat, szésvat, rézgalicót, vasgalicót, vas-
mintumot, venetian pirozat

a legelőnyösebb feltételek
mellett. Butorgyarak kérjék

Ingyen enyvmintaküldeményünket a Cluj-i Irodától
Központ: Bukarest, Str. Campeneanu No. 4
Fiók: Cluj, Calea Reg. Ferdinand No. 54

Nincs Kiárusítás

Csak a régi
Olcsó árak

Dick

- áruházban**
- 1 mtr karton vagy delén Lei 5.—
 - 1 mtr első. kelengye-
vászon..... Lei 12.50
 - 1 mtr I r. gyermek-zelig Lei 14.—
 - 1 mtr 120 cm. széles fe-
hér himzett grenadin Lei 16.—
 - 1 mtr Ia francia ruha-
vászon..... Lei 21.50
 - 1 drb női- vagy férfing Lei 39.—
 - 1 pár férfi cernakeztyű Lei 18.—
 - 1 pár női selyemkeztyű Lei 21.—
 - 1 drb kötött férfi nyak-
kendő..... Lei 22.—
 - 1 mtr Ia 130c női- vagy
férfi gyapjuszövet.... Lei 78.—

Fürdőresszek és gyermektrikók
minden nagyságban
rendkívül olcsó árban kaphatók

„ZEA” ELSŐ ROMÁN KRÉTÁGYÁR R.-T.
STRADA PARIS 30 CLUJ TELEFON: 10-77

Gyárt mindennemű krétát, úgymint: iskola.
kavézási, billiárd, erdészeti és szabó krétát

ISKOLAI KRÉTÁKBÓL ÁLLANDÓAN NAGY KÉSZLET RAKTÁRON
ISKOLAI SZEZONRA AZONNAL SZÁLLÍTHATÓ!
Gyártmányaik a külföldieket felülmulják és tetemesen olcsóbbak

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.

CITROM
(rothadt mentesen) — mazsolát,
mandulát, meggyot és vanillát
szállít nagyobb mennyiségben

LÉB FIVÉREK CLUJ,
Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 8
TELEFON 471 TELEFON

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v.
Miklós király-tér) 28.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendelések gyűjtés- és waggon-
forgalom a külföld, valamint a belföld minden irányból és
irányába. — — — — — Puvardijviszítéscsési és földvizsgálói iroda.

„Melissát” kéri, ha finom!
cukorkát akar!

Kereskedők figyelmébe!
Cérna nagymennyiségben állandóan rak-
táron (kutyafejű márka gar. 400yard)
Landesmann & Weisz Export-Import cég
az intrai (Olaszország) cernagyár erdélyrészi
kizárólagos képviselője és gyári lerakata: 1251
Cluj, Piata Urania (Radák-utca oldal)

CHEMNITZI chamottetégla és sod-
ronykötél kapható:
VIDERKE és TÁRSA cégnél TIMISOARA,
Fabrica Splaiul Penes Curcanul (Klapkasor) 8. (2191-1) Telefon: 840

Slessen! 2201-2 **Slessen!**
Mindenkinek takarékoskodni
kell nehezen szerzett pénzével
és ezért szükségleteit csakis

LUCA P. NICULESCU
fiókjándi: Cluj-Kolozsvár,
„Fehérbárány”-palota szerezze be

Nagy vásár garantált elsőminőségű
angol és francia árukban

	Métere Lei
Angol zefir I. széles	8.50
Gött karton I., 90 cm. széles.....	10.—
„ „ „ 100 cm. széles.....	13.50
Francia mosódelén 80 cm. széles ...	12.—
Francia karton I., 80 cm. széles....	13.—
Francia batist I., 80 cm. széles....	14.—
Angol siffon	11.50
„ „ 100 cm. széles	12.—
„ „ molinó 80 cm. széles.....	9.50
„ „ 90 cm. széles.....	11.50
„ „ 100 cm. széles.....	12.—
Férfi harisnya párja.....	8.—

Eladás nagyban és kicsinyben